

Canon van het beeldverhaal in tien schoten

Kees Kousemaker en **Klaas Knol**

Welke Nederlandse beeldverhalen mogen niet ontbreken in een canon? Deze vraag legden wij voor aan Kees Kousemaker en Klaas Knol van stripantiquariaat Lambiek.

De eerste echte Nederlandse stripheld is **Piet Pelle**. De excentrieke Haarlemse kunstenaar Ko Doncker maakt hem in 1912 voor de rijwiel-fabriek Gazelle in Dieren. De *Propria Cures* van die dagen roept Piet al uit tot dé held van de twintigste eeuw. Vele reclame-stripfiguurtjes zullen na hem om deze eer gaan strijden, van Flipje van Tiel tot Pukkie Planta, maar er kan er maar één de eerste zijn.

Begin jaren twintig reserveren veel dagbladen een striphoekje voor 'de kleinen'. Het gaat meestal om kabouterpjes en pratende konijntjes en de verhaaltjes zijn buitengewoon simpel. Dit verandert wanneer op 2 mei 1922 **Bulletje en Boonestaak** in *Het Volk* en *Voorwaarts* verschijnen. Dit zijn verhalen uit de echte mensenwereld. Naast het harde zeemansleven is er plaats voor sociale kritiek en fel antimilitarisme. Tekenaar George van Raemdonck en schrijver A.M. de Jong moeten hun oprechte strip tot 1937 tegen 'ingezonden-brievenpedagogen' verdedigen.

Het zijn sowieso de jaren van de kwajongens, want ook **Sjors** met zijn **Rebellenclub** haalt, naar Amerikaans voorbeeld, veel kattenkwaad uit. Net als de plat pratende Gijsje Goochem, wat streken betreft een waardig concurrent van Pietje Bell en Dik Trom.

Eind jaren dertig maakt het Nederlandse publiek kennis met de *crimefighter* **Dick Bos**, die met behulp van vechtsporten als jiu-jitsu en judo de criminele uitwassen van de maatschappij bestrijdt. Of het misdadige uitschot zich in het havenkwartier of op de Amerikaanse prairie bevindt, Dick Bos levert ze met behulp van onder andere de 'vliegende schaar' uit aan commissaris Bruins. Vanwege de papier-schaarste is het formaat van de boekjes van Mazure een inspiratiebron voor veel naoorlogse beeldromans (Tom Wells, Lex Brandt, de Kat enz.).

16 maart 1941 is een historische dag: **Tom Poes** maakt zijn debuut in *De Telegraaf*. Marten Toonder maakt de strip, met onvergetelijke karakters als Olivier B. Bommel, Kapitein Walrus en Wammes Waggel, oorspronkelijk voor een jong publiek. Na de oorlog ontwikkelt deze strip zich steeds meer tot een literair fenomeen. Het levert Toonder een eervol lidmaatschap van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde en de Nederlandse taal een groot aantal neologismen op, zoals grofstoffelijk, denkraam en breinbaas.

Als vlak na de bevrijding honderden verschillende kranten de nieuwshonger van de Nederlanders trachten te bevredigen, vinden even zovele stripseries daar een plekje, waaronder Paulus de Bos-

Kees Kousemaker is eigenaar en **Klaas Knol** medewerker van stripantiquariaat Lambiek in Amsterdam

kabouter, Panda en Tekko Taks. Meer realistische stripfiguren zoals Kapitein Rob en Eric de Noorman laten ons kennismaken met vreemde culturen, historische volkeren en verre planeten. Helemaal over de top is de wekelijkse **Rob's vrienden**, die in Rotterdam *de Ketelbinkiekrant* heet. Een weekblad op krantenformaat en krantenpapier, helemaal vol strips! Wat wil je nog meer.

Op 25 oktober 1948 roept het **ministerie van OK&W** in een bericht in de dagbladen de directeurs van onderwijsinstellingen en gemeentebesturen op de verspreiding van zogenaamde beeldverhalen zoveel mogelijk tegen te gaan. Het gevolg is een bloeitijd voor de Nederlandse strips.

In oktober 1962 lanceert de Geïllustreerde Pers **Pep**. Dit weekblad met Mickey en Kuifje groeit in de loop der jaren uit tot een podium voor Nederlandse tekenaars. Agent 327, De Generaal, Franka en De Argonautjes vinden hier hun kleurrijke debuut. De tekenstijl van veel van deze verhalen verraadt de bewondering voor André Franquin, de grote Guust-tekenaar.

Als eind jaren zestig de generatie van oorlogskinderen tegen de dertig loopt, verlangen velen terug naar de eenvoudige dingen uit hun jeugd. Er wordt zelfs een stichting Jeugdsentiment opgericht. Diegenen die met weemoed aan de oude stripjes uit hun jeugd denken, vinden elkaar in **Het Stripschap**. Met de opening van Lambiek op 8 november 1968 komt er zelfs een gespecialiseerd stripantiquariaat. Het eens zo verguisde medium is op weg naar een algemene rehabilitatie.

In 1970 verschijnt het eerste nummer van **Tante Leny presenteert**. Een generatie jonge Nederlandse tekenaars sluit zich daarmee aan bij de internationale undergroundbeweging, die de individuele kunstenaar ruimte geeft om in zijn eigen stijl zijn eigen ideeën vorm te geven, zonder bedisseling en oplegging van censuur. Joost Swarte breekt internationaal door en is een waardig ambassadeur van de Nederlandse stripcultuur.

Begin jaren zeventig verschijnt in de *Libelle* de familiestrip **Jan, Jans en de kinderen** van Jan

Kruis. Het is meteen een van de populairste strips in Nederland en het grote voorbeeld voor andere familiestrips. In de jaren tachtig gaat het miljoenste exemplaar over de toonbank en inmiddels zijn er meer dan veertig albums verschenen. Als reactie op deze enigszins brave familiestrip verschijnt in *Nieuwe Revu* de wat minder sociale Familie Doorzon van Gerrit de Jager.

Aan het eind van de twintigste eeuw is de toekomst van de krantenstrip onzeker. Kranten fuseren of verdwijnen en de plaats voor de strip wordt kleiner en kleiner. Toch weet een aantal nieuwe strips een plaats te veroveren. Zo vindt de kat **Heinz** van Windig & De Jong, ondanks zijn tegendraadse karakter, een groot aantal, ook internationale, bewonderaars. Maar ook Dirkjan, S1ngle en Elsjie vinden nog dagelijks hun weg naar de gretige lezer. De grafische roman is in opkomst. Wordt vervolgd!

Boven: Jopo de Pojo van Joost Swarte
 Onder: Heinz van Windig & De Jong

